

Privatizacija u Bosni i Hercegovini
Studija slučaja „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo

Decembar, 2016

*Priprema ove publikacije je finansijski podržana od strane Ambasade Kraljevine Norveške.
Stavovi izneseni u Izvještaju predstavljaju stavove TI BiH i ne odražavaju nužno stavove
Ambasade.*

Uvodne napomene

Bosnalijek je osnovan 1951. godine kao malo farmaceutsko preduzeće, koje se razvilo do moderne farmaceutske kompanije koja danas ima bogat proizvodni program, moderne razvojne i proizvodne kapacitete, leadersku poziciju na domaćem tržištu i značajne rastuće izvozne rezultate u 14 zemalja Evrope, Azije i Afrike.

Bazirajući svoju poslovnu strategiju na savremenom marketing konceptu poslovanja i usmjeravajući se na smanjenje licencne ovisnosti kroz razvoj vlastitih tehnologija za proizvodnju lijekova masovne terapijske primjene, modernizaciju postojećih i izgradnju novih proizvodnih kapaciteta i stručno usavršavanje zaposlenika radi sticanja vrlo specifičnih znanja i vještina iz oblasti proizvodnje lijekova, Bosnalijek je kroz godine neprestano ulagao kako vlastita finansijska sredstva, tako i sredstva investitora, u modernizaciju postojećih i izgradnju novih proizvodnih, razvojnih i infrastrukturnih kapaciteta u skladu sa najzahtjevnijim standardima farmaceutske industrije. Činivši tako, do 2006. odnosno 2007. godine Bosnalijek se svrstao u red modernih farmaceutskih kompanija, te je stekao povjerenje farmaceutskih kompanija svjetskog renomea, kroz sklapanje raznih vidova partnerstva u proizvodnji, marketiranju i prodaji njihovih proizvoda.

Transformacija i privatizacija Bosnalijeka do 2012. godine

1991. godine izvršena je transformacija Bosnalijeka iz društvenog preduzeća u dioničko društvo u mješovitoj svojini, a 2000. godine izvršen je upis promjene oblika društva, odnosno privatizacije Bosnalijeka, u sudski registar.

Uspostavljanjem Sarajevske berze 2002. godine počele su i prve trgovine dionicama Bosnalijeka. Prvi dan trgovanja je bio 7. maj 2002. godine, po cijeni od 1 KM po dionici, vrijednujući osnovni kapital Bosnalijeka na 5,6 miliona KM. U periodu od 2002. do kraja 2006. godine, ukupno 3,7 miliona dionica Bosnalijeka promijenilo je vlasnika, dok je tržišna kapitalizacija Bosnalijeka u istom periodu uvećana za 40 puta, tako da je na dan 31.12.2006. godine iznosila 224 miliona KM. Najveći procent vlasništva su imali privatni i institucionalni investitori iz Bosne i Hercegovine (ukupno 64,6%), dok su dioničari iz 14 zemalja širom svijeta bili preostali vlasnici Bosnalijekovog osnovnog kapitala.¹

Tržišna kapitalizacija Bosnalijeka na kraju 2007. godine u odnosu na kraj 2006. godine je bila veća za 27,3% i iznosila je 285 miliona KM. Kretanje cijene dionice u 2007. godini je obilježilo neočekivano brz rast sa povećanim obimima trgovine u prvoj polovini godine, a potom i očekivana korekcija u drugoj polovini godine, praćena znatno manjim obimima trgovine.² Ovo je svakako utjecalo i na značajne promjene u strukturi dioničara. Vlada Federacije BiH, tada na čelu sa premijerom dr. Nedžadom Brankovićem, izvršila je prijenos – u zamjenu za kreditni dug BiH iz 1991. godine – Vladi Libije 9,05% vlasništva kapitala Bosnalijeka, te tako ostala vlasnik udjela od 19,85%. Iste godine, Vlada je donijela Odluku o pokretanju procedure za prodaju državnog kapitala u privrednom društvu „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo putem berze,³ čime je odobrena prodaja do 10% (odnosno 584.327 dionica) državnog kapitala.⁴ Kao razlog za donošenje ovakve odluke, tadašnji ministar energije, rudarstva i industrije Vahid Hećo navodi dolazak, na taj način, do kvalitetnih sredstava za druge infrastrukturne projekte, obzirom da do tada od dividendi Bosnalijeka (ali i drugih kompanija u kojima je Vlada FBiH imala manjinsko vlasništvo) nije bilo nikakve koristi.⁵

2008. godina, okarakterizirana kao jedna od najtežih godina za tržišta kapitala širom svijeta zbog finansijske krize koja je dovela do velikog pada cijena dionica kompanija u svim sektorima, imala je svakako utjecaja i na kretanja na Sarajevskoj berzi, koja su se odrazila i na Bosnalijek. Tako je krajem 2008. godine tržišna kapitalizacija Bosnalijeka iznosila 133 miliona KM, što je u odnosu na početak te godine predstavljalo smanjenje od 52%. To je imalo za

¹ Bosnalijek, Godišnji izvještaj 2006., dostupno na: <http://www.bosnalijek.ba/udoc/GI2006.pdf>

² Početna cijena dionice u 2007. godini je iznosila 38,33 KM, a krajnja 48,81 KM. Najveća dnevna prosječna cijena dionice u toku godine je zabilježena 16. aprila kada je iznosila 83,49 KM. Promet u 2007. godini je bio rekordnih 1.368.708 dionica, što je učvrstilo Bosnalijekovu poziciju kao jednog od najlikvidnijih emitenata na SASE-u. Bosnalijek, Godišnji izvještaj 2007., dostupno na: http://www.bosnalijek.ba/udoc/godisnji_izvjestaj_2007.pdf

³ „Službene novine Federacije BiH“, broj 39/07

⁴ Ovo je bilo i predviđeno Planom privatizacije i programom rada Agencije za privatizaciju u FBiH za 2007. godinu. Cjelokupan dokument dostupan na:

http://apf.gov.ba/info/izvj/program_rada_2007/Plan%202007.pdf

⁵ http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=30&col=sjed_fena

posljedicu i kontinuiran pad vrijednosti i likvidnosti dionica – u odnosu na 2007. godinu zabilježen je pad prometa za 51%. Početna cijena dionice u 2008. godini iznosila je 48,85 KM, a krajnja 16,94 KM. Tokom 2008. godine Bosnalijek je emitovao nove dionice po dva osnova,⁶ na koji način je uvećana vrijednost osnovnog kapitala sa 58.432.760 KM na 78.299.870 KM. Emitovanje novih dionica i trgovina dionicama Bosnalijeka tokom 2008. godine ipak nisu doveli do nekih značajnih promjena u strukturi kapitala. Federacija BiH je i dalje bila najveći pojedinačni dioničar sa ukupno 19,3% učešća u kapitalu Bosnalijeka, Ministarstvo finansija Libije je bilo drugi najveći dioničar sa 8,8% i Međunarodna finansijska korporacija – IFC, članica Svjetske Banke, sa 8,4% učešća u kapitalu.⁷

Globalna ekonomska kriza imala je svoje negativne utjecaje po tržište kapitala i u 2009. godini, što se odrazilo i na vrijednost Bosnalijekovih dionica – u prvom kvartalu 2009. godine vrijednost Bosnalijekove dionice pala je ispod nominalne vrijednosti (10,00 KM). Ipak, tokom godine došlo je do stabilizacije cijena dionice, pa je tržišna kapitalizacija Bosnalijeka na kraju 2009. godine iznosila 128 miliona KM (3% manje u odnosu na 2008.) Trgovano je sa manjim brojem dionica u odnosu na prethodnu godinu, ali je uprkos tome Bosnalijek i u 2009. godini bio rangiran među top 5 najlikvidnijih kompanija na Sarajevskoj berzi.⁸ U pogledu strukture kapitala, u 2009. godini nije došlo do značajnijih izmjena – Vlada Federacije BiH i dalje je bila najveći pojedinačni dioničar sa 19,3% učešća u kapitalu Bosnalijeka, Fond za ekonomski i socijalni razvoj Libije je bio drugi najveći dioničar sa 8,8%, te Međunarodna finansijska korporacija – IFC, članica Svjetske banke, sa 8,4% učešća u kapitalu.

Negativni trendovi globalne ekonomske krize protezali su se i kroz 2010. godinu, što je neminovno utjecalo i na likvidnost tržišta kapitala u BiH. Tržišna kapitalizacija Bosnalijeka na kraju 2010. godine iznosila je 110,33 miliona KM. Cijena dionice Bosnalijeka na početku 2010. godine iznosila je 16,37 KM, a na kraju godine 14,09 KM. U pogledu strukture vlasništva kapitala, u 2010. godini nije bilo značajnijih promjena – kao i 2009., Vlada Federacije BiH i dalje je bila najveći pojedinačni dioničar sa 19,3% učešća, Fond za ekonomski i socijalni razvoj Libije bio je i dalje drugi najveći dioničar sa 8,8%, a Međunarodna finansijska korporacija – IFC, članica Svjetske banke, sa 8,4% učešća u kapitalu.⁹ Iako Bosnalijek iz godine u godinu, i pored globalne ekonomske krize, pozitivno posluje,¹⁰ Vlada Federacije BiH, na čelu sa premijerom Mustafom Mujezinovićem, u aprilu 2010. godine donijela je Odluku o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala u preduzeću „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo,¹¹ kojom je odredila prodaju državnog kapitala od 19,2558% (odnosno 1.507.724 dionica) putem vanredne aukcije na berzi, pri kojoj su dozvoljeni kupovni nalozi koji glase na ukupnu količinu dionica.¹²

⁶ Prvi osnov za povećanje kapitala je bila emisija dionica postojećim dioničarima iz fonda rezervi, a drugi osnov je bila emisija dionica za zaposlene iz fonda rezervi Društva, putem koje je izdato 233.731 dionica nominalne vrijednosti 10,00 KM, koje su izdate s ciljem motivacije zaposlenika za dugoročni angažman u Bosnalijeku.

⁷ Bosnalijek, Godišnji izvještaj 2007. Dostupno na: http://www.bosnalijek.ba/udoc/godisnji_izvjestaj_2008.pdf

⁸ Početna cijena dionice u 2009. godini je iznosila 16,94 KM, a krajnja 16,37 KM. Bosnalijek, Godišnji izvještaj 2009. Dostupno na: http://www.bosnalijek.ba/udoc/godisnji_izvjestaj_2009.pdf

⁹ Bosnalijek, Godišnji izvještaj 2010. Dostupno na: http://www.bosnalijek.ba/udoc/godisnji_izvjestaj_2010.pdf

¹⁰ u 2010. godini dobit je iznosila 4,18 miliona KM

¹¹ „Službene novine Federacije BiH“, broj 26/10

¹² Vanredne aukcije predstavljaju hibridni način trgovine koji je uveden 2007. godine za potrebe prodaje državnog kapitala (a koriste ga i investicioni fondovi, kao i drugi strateški investitori koji žele prodati paket od preko 5% dionica nekog emitenta). Kod ovog tipa aukcije, prodavac može birati između tri

Pomenutom odlukom, tačnije članom IV, bilo je propisano da se „početna prodajna cijena dionica "Bosnalijek" d.d. Sarajevo utvrđuje na bazi 10-to dnevnog količinski ponderisanog prosjeka cijena dionica emitenta obračunatog na SASE na jedan dan prije unosa prodajnog naloga u berzanski trgovinski sistem (BTS), uvećanog za 20 %“ i da „ista ne može biti manja od 20,50 KM.“ Pored toga, članom VI se „obavezuju Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i Agencija za privatizaciju u FBiH da sa budućim kupcem predmetnih dionica potpišu ugovor o razvoju djelatnosti kompanije i nemogućnosti ukidanja djelatnosti kompanije bez prethodne saglasnosti Vlade FBiH“. Stupanjem na snagu ove Odluke, prestala je vrijediti Odluka o pokretanju procedure za prodaju državnog kapitala u privrednom društvu „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo putem berze iz 2007. godine.

Iako je Odluka donesena u 2010. godini, struktura vlasništva kapitala Bosnalijeka ostala je ista. Dana 14.05.2010. godine, organizirana je aukcijska prodaja 1.507.724 dionice (odnosno 19,25%), pri čemu je cijena ponuđenih dionica bila 22,03 KM po dionici. Da je tada došlo do prodaje predmetnog vlasničkog udjela, Vlada FBiH mogla je ostvariti prihod od 33 miliona KM.¹³ Međutim, prodaja nije bila uspješna, tj. nije bilo kupovnih naloga.¹⁴ Na toj aukciji, kao i onoj koja je uslijedila u septembru iste godine, nije se pojavio američki „Alvogen Group“, koji je najavljivao investicije u Bosnalijek u iznosu od 30 miliona eura. Iz Bosnalijeka je tada stigla poruka da je riječ o „neozbiljnom partneru sa sumnjivim investicionim planovima“ – dok se, s druge strane, u medijima pojavila informacija kako se visokopozicionirani predstavnik „Alvolen Group“-a požalio tadašnjem federalnom premijeru Mustafi Mujezinoviću kako je „strateško partnerstvo“ propalo iz razloga što je direktor Bosnalijeka Edin Arslanagić za takvo „strateško partnerstvo“ tražio uplatu od 2 miliona eura na njegov vlastiti/privatni račun.¹⁵

I krajem 2011. godine Vlada Federacije BiH i dalje je bila najveći pojedinačni dioničar sa 19,3% učešća, Fond za ekonomski i socijalni razvoj Libije bio je i dalje drugi najveći dioničar sa 8,8%, a Međunarodna finansijska korporacija - IFC, članica Svjetske banke, sa 8,4% učešća u kapitalu. Tržišna kapitalizacija Bosnalijeka na kraju 2011. godine iznosila je 63,89 miliona KM. Cijena Bosnalijekove dionice na početku 2011. godine iznosila je 14,09 KM, a na kraju 8,16 KM.¹⁶

metoda aukcije: Metod 1 – po principu „sve ili ništa“, dakle dozvoljeni su samo kupovni nalozi na kompletnu količinu dionica; Metod 2- po kojem su dozvoljeni i manji kupovni nalozi; te Metod 3 – po kojem se simbolom na dan aukcije trguje po MFTS načinu trgovine. Kod vanrednih aukcija, cijena se formira bez ograničenja koja vrijede za redovne simbole, a cijena postignuta na aukciji ne ulazi u zvanični službeni kurs predmetne dionice. Preuzeto sa:

<http://www.sase.ba/v1/Tr%C5%BEi%C5%A1te/Emitenti/Vanredne->

[aukcije?newsid=9430&type=34](http://www.sase.ba/v1/Tr%C5%BEi%C5%A1te/Emitenti/Vanredne-) Detaljno vidi: Pravilnik o vanrednim aukcijama na Sarajevskoj berzi – prečišćeni tekst. Dostupno na:

<http://www.sase.ba/v1/Portals/0/Legislation/Pravilnik%20o%20vanrednim%20aukcijama%20-Pre%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni%20tekst.pdf>

¹³Kakvi su mogući scenariji prodaje državnog kapitala „Bosnalijeka“? Dostupno na: <http://185.29.100.111/website/bih/page/1380019/Kakvi-su-mogu%C4%87i-scenariji-prodaje-dr%C5%BEavnog-kapitala-Bosnalijeka-?>

¹⁴Izvještaj o realizaciji Programa rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa planom privatizacije za 2015. godinu, str.12. Dostupno na: <http://www.apf.com.ba/doc/Izvjestaj2015.pdf>

¹⁵Kakvi su mogući scenariji prodaje državnog kapitala „Bosnalijeka“? Dostupno na: <http://185.29.100.111/website/bih/page/1380019/Kakvi-su-mogu%C4%87i-scenariji-prodaje-dr%C5%BEavnog-kapitala-Bosnalijeka-?>

¹⁶ Bosnalijek, Godišnji izvještaj 2011. Dostupno na:

http://www.bosnalijek.ba/udoc/Godisnji_izvjestaj_o_poslovanju_2011.pdf

Privatizacija Bosnalijeka od 2012. godine

Posljednji godišnji izvještaj o radu Bosnalijeka, koji je objavljen na internet stranici Bosnalijeka, je izvještaj za 2011. godinu. Od 2012. godine, izvještaji o radu Bosnalijeka na godišnjoj osnovi se, ako su i sačinjavani, ne objavljuju na zvaničnoj internet stranici (niti ih je moguće naći pretraživanjem interneta). Indikativna u svemu tome jeste i činjenica da nisu dostupni ni planovi privatizacije i programa rada Agencije za privatizaciju u FBiH za 2012. i 2013. godinu.¹⁷

2012. godina je godina koja je obilježila „početak kraja“ jedne od najvećih i najuspješnijih farmaceutskih firmi na Balkanu. Nekadašnji zaposlenik Bosnalijeka, Nedim Uzunović, 2005. godine imenovan je za direktora predstavništva Bosnalijeka u Rusiji, kao jednom od najpotentnijih inozemnih tržišta za proizvode Bosnalijeka. U periodu od 2005. do 2012. godine, ukupni izvoz lijekova u Rusiju kreće se od 23,08% u 2005. godini,¹⁸ do 58,2% ukupnog izvoza u 2011. godini.¹⁹ Početkom 2012. godine, Nedim Uzunović dobija otkaz, a Bosnalijek protiv bivšeg direktora njihovog predstavništva u Rusiji podnosi prijave policiji u Moskvi, zbog nestanka dokumenata o osnivanju i registraciji predstavnštva, nestanka pečata, ključeva i dokumentacije o registraciji automobila, te krađe poslovnog automobila. Sve navedene prijave odnose se na period mart-maj 2012. godine.²⁰ Za to vrijeme, bivši direktor Bosnalijekovog predstavništva u Rusiji sačinjava plan o povratku u staru firmu i isto čini pronalaskom ulagača koji su ubrzo počeli kupovati dionice Bosnalijeka, koje su bile u vlasništvu IFC-a, te manjih privatnih dioničara.²¹

Kampanja preuzimanja većinskog vlasničkog udjela Bosnalijeka počinje u septembru 2012. i traje do marta 2013. godine. Rezultirala je prodajom, na prvom mjestu dionica IFC-a (655.729 dionica), koje su kupovali pojedinci skriveni iza tajnih računa u bankama, te fondovi sa

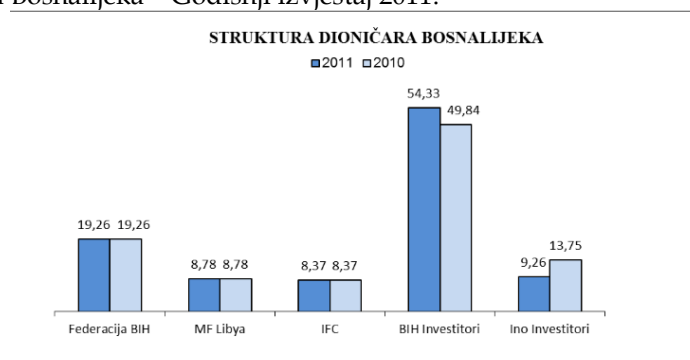
¹⁷ Program i Plan rada Agencije za privatizaciju u 2013. godini usvojen je na 35. sjednici Upravnog odbora Agencije za privatizaciju u FBiH održanoj 20.12.2012. godine, te prosljeđen Vladi Federacije BiH. Vlada Federacije BiH je tek na svojoj 88. sjednici - održanoj 19.11.2013. godine - usvojila Program rada Agencije za privatizaciju u FBiH sa planom privatizacije za 2013. godinu, u dijelu koji se odnosi na prodaju 22,1214 % državnog kapitala u Energopetrolu“ d.d. Sarajevo. Program rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa planom privatizacije za 2014. godinu, Agencija za privatizaciju FBiH. Dostupno na: <http://www.apf.com.ba/doc/Plan2014.pdf>

¹⁸ Bosnalijek, Godišnji izvještaj 2005. Dostupno na: <http://www.bosnalijek.ba/udoc/GI2005.pdf>

¹⁹ Bosnalijek, Godišnji izvještaj 2011., str.20. Dostupno na: http://www.bosnalijek.ba/udoc/Godisnji_izvjestaj_o_poslovanju_2011.pdf

²⁰ Bosnalijek: Aktuelnosti, Interno glasilo, Godina IX, broj 152-153, Sarajevo, 18.07.2012. Dostupno na: http://www.bosnalijek.ba/udoc/Aktuelnosti_152-153_final.pdf

²¹ Struktura dioničara Bosnalijeka – Godišnji izvještaj 2011.

Kajmanskih ostrva, da bi ih potom prodali „Haden“-u – sadašnjem većinskom vlasniku dionica Bosnalijeka.

Ubrzo nakon kupovine dionica od strane „novih ulagača“, u 2013. godini dolazi do preuzimanja većinskog paketa dionica Bosnalijeka i imenovanja nove uprave, na čije čelo je postavljen nitko drugi do Nedim Uzunović.²² Kao „protuuslugu“ za novo radno mjesto, Bosnalijek, pod vodstvom direktora Uzunovića, počinje isporučivati velike količine lijekova vlasnicima dionica Bosnalijeka u Rusiju, što, dvije godine nakon prve isporuke, rezultira bankrotom istih i dugom prema Bosnalijeku u iznosu približno jednakom njihovom ulaganju u preuzimanje većinskog vlasničkog dijela najuspješnije bosanskohercegovačke farmaceutske kompanije.²³ Praksa isporuke lijekova u Rusiju nastavljena je, uprkos svemu, i prema drugim firmama iza kojih stoje „novi vlasnici“ Bosnalijeka, koji prikrivaju porijeklo novca uloženog u kupovinu dionica Bosnalijeka, koristeći se mrežom povezanih preduzeća u Rusiji i offshore kompanija u svijetu.²⁴ Naravno, sve uz pomoć i podršku „igrača“ iz Bosne i Hercegovine.²⁵

Naime, novac za kupovinu vlasničkih udjela Bosnalijeka obezbijedila je, prema navodima CIN-a, ruska farmaceutska kompanija „Imperia Pharma“ iz Sankt Petersburga, čiji vlasnik je

²² Početkom marta 2013. godine, „Haden“ opunomoćuje Nedima Uzunovića i Edina Dizdara za pripremu i vođenje Skuštine dioničara, te za komunikaciju sa Komisijom za vrijednosne papire FBiH (kao vrhovnog regulatora na tržištu dionica). Pored imenovanja nove uprave, na Skupštini održanoj u „Starim vrbama“ imenovan je i novi Nadzorni odbor kojeg čine: Konstantin Zevlov – predstavnik ruskih investitora, ranije pomenuti Edin Dizdar – bivši uposlenik brokerske kuće „Eurohaus“, Bernadin Alagić, Mirna Sijerčić i Vedad Tuzović, dok predstavnici Vlade FBiH i libijskog državnog fonda, kao drugi, odnosno treći većinski dioničari nisu učestvovali u radu iste. Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije je nakon ulaska „Haden“-a u Bosnalijek predložilo svoje kandidate za članove Nadzornog odbora, ali ovaj prijedlog nikada nije dobio podršku, jer nije ni bio razmatran na sjednicama Vlade FBiH, na čelu sa tadašnjim premijerom Nerminom Nikšićem. „Koliko tableta košta Bosnalijek“, CIN, 23.6.2016. Dostupno na: <https://www.cin.ba/koliko-tableta-kosta-bosnalijek/>

²³ „Iako je „Bosnalijek“ imao ugovorene poslove sa nizom ruskih dobavljača, nova uprava žurila je da zaključi još jedan – sa novim vlasnicima. Mjesec dana nakon Uzunovićevog upada novoimenovani v.d. izvršnog direktora za marketing i prodaju „Bosnalijeka“ Admir Kešo je potpisao ugovor o ubrzanj isporuci lijekova „Imperia Pharmi“ na iznos od približno 30 miliona eura (58,4 miliona KM). Nekoliko dana kasnije potpisan je aneks kojim je ranije ugovorena suma smanjena na 11,5 miliona eura (22,6 miliona KM). Finansijska policija je utvrdila da ugovorom i aneksom nije bila predviđena garancija za naplatu od „Imperia Pharme“. Ova istražna institucija je ustanovila da ni Kešo nije bio zaposlen u „Bosnalijeku“ u vrijeme kada je sklapao ugovore te da ni statut firme ne dozvoljava izvršnom direktoru da zaključuje ugovore veće od 782 hiljade KM. Kešu je na ovu poziciju predložio Uzunović koji kao v.d. direktora nije imao ovlaštenje za to.“ Isporuke lijekova počele su 7. augusta 2013. godine, da bi do kraja 2014. godine bili isporučeni lijekovi u vrijednosti 75 miliona KM. Već početkom 2014. godine „Imperia Pharma“ je kasnila sa plaćanjem lijekova, a dugovanja se tokom godine stalno gomilaju.. „Prema revizorskom izvještaju o poslovanju „Bosnalijeka“, „Imperia Pharma“ je na kraju godine dugovala 40 miliona maraka, a zbog kašnjenja plaćanja zaračunata je i zatezna kamata od 865.000 KM... „Imperia Pharma“ je u međuvremenu promijenila ime u „TD Farmacija“, a sredinom 2015. godine proglasila je stečaj, ostavši dužna „Bosnalijeku“ oko 28,3 miliona KM.“ Ibid.

²⁴ „Imperia Pharma“ je, neposredno pred odlazak u stečaj, u aprilu 2015. godine potpisala sa Bosnalijekom i kompanijom „Grama“ iz Sankt Petersburga ugovor o ustupanju duga, prema kojem se „Grama“ - kao kompanija koja je preuzela dug „Imperia Pharme“ - obvezala isti vratiti do 15. decembra 2015. godine (nije poznato da li je isti vraćen, a ugovorom nisu bili predviđeni nikakvi penali za nevraćanje ili kašnjenje u vraćanju duga). Zanimljivo je da je jedan od osnivača ove kompanije Konstantin Zevlov – predsjednik Nadzornog odbora Bosnalijeka. Bosnalijek je, bez obzira na bankrot „Imperia Pharme“, nastavio isporučivati velike količine lijekova „Grami“, kao i „Imperia-Sodruzhestvu“ – još jednoj u nizu kompanija čiji osnivač je Konstantin Zevlov.

²⁵ Ibid.

offshore kompanija „Luveri International Limited“ sa Gibraltara.²⁶ U junu 2012. godine, „Imperia Pharma“ posudila je offshore investicionom fondu „Haden“ 22 miliona dolara, posredstvom kojeg je kupila lanac apoteka „Erkafarm“ iz Moskve.²⁷ U septembru iste godine, „Erkafarm“ (koji je dakle prešao u vlasništvo „Imperia Pharme“) daje zajam „Haden“-u za kupovinu dionica Bosnalijeka. „Haden“ u svom izvještaju za 2012. godinu navodi da je u septembru potpisao ugovor sa „Erkafarmom“ na iznos od 20 miliona eura, da bi taj iznos na kraju 2012. godine bio uvećan za dodatnih 5 miliona eura (ukupno 25 miliona eura). Pola godine kasnije, u martu 2013. godine, „Haden“ je za kupovinu dionica Bosnalijeka od sarajevske podružnice ruske Sberbanke izdejstvovao i 7,8 miliona KM kreditnih sredstava, a otplatu kredita garantirala je „Imperia Pharma“. Dakle, za kupovinu dionica Bosnalijeka „Haden“ je imao na raspolaganju najmanje 56 miliona KM, ali izvještaji o uplatama na Sarajevskoj berzi u tom periodu pokazuju da je za kupovinu dionica utrošeno tek nešto više od polovice tog iznosa. Kupovinom dionica Bosnalijeka za račun „Imperia Pharme“, „Haden“ se upisuje (i i danas vodi) kao formalni vlasnik dijela Bosnalijeka, iako je u kreditnom zahtjevu prema Sberbanci navedeno da je isti samo posrednik u preuzimanju Bosnalijeka za račun i u interesu „Imperia Pharme“.²⁸ Kao posrednik, „Haden“ je za kupovinu dionica Bosnalijeka na Sarajevskoj berzi angažirao – ne slučajno – brokersku kuću „Eurohaus“,²⁹ kojoj je u toku 2012. i 2013. godine na ime avansa uplatio 34 miliona KM. Sve naloge za isplatu potpisivao je Konstantin Zevlov – opunomoćenik „Haden“-a, direktor Odjela pravnih poslova „Imperia Pharme“, te član novog Nadzornog odbora Bosnalijeka.

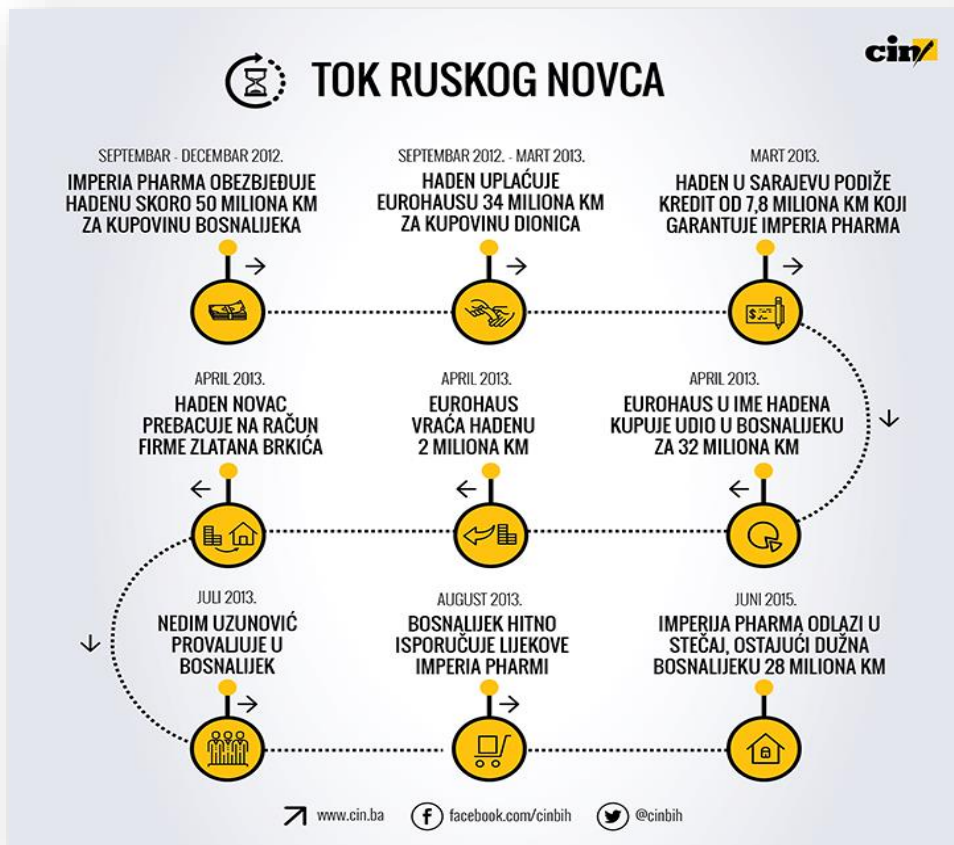
²⁶ Gibraltar glasi za jednu od svjetskih offshore zona, koju koriste vlasnici firmi s ciljem utaje poreza ili pranja novca stečenog nezakonitim djelovanjem i poslovima.

²⁷ „Haden“ je registriran 1996. godine u Luksemburgu kao firma za posredovanje u kupovini drugih kompanija, ali sve do 2012. godine i kupovine lanca apoteka „Erkafarm“, ova firma nije se bavila poslovima za koje je bila registrirana.

²⁸ „Koliko tableta košta Bosnalijek“, CIN, 23.6.2016. Dostupno na: <https://www.cin.ba/koliko-tableta-kosta-bosnalijek/>

²⁹ Direktor ove brokerske kuće u vrijeme preuzimanja vlasničkog udjela u Bosnalijeku bio je Zijad Blekić, koji je ujedno obnašao i funkciju predsjednika Nadzornog odbora Sarajevske berze (SASE) – što je protivno članu 149. Zakona o tržištu vrijednosnih papira FBiH, u kojem je izričito navedeno da „Zaposlenici berze ne mogu biti članovi nadzornog odbora i odbora za reviziju, niti angažirani u obavljanju poslova kod profesionalnog posrednika, banaka, niti emitentata čijim se vrijednosnim papirima trguje na berzi.“

Pored njega, uposlenik predmetne brokerske kuće, Edin Dizdar, u to vrijeme bio je i član Nadzornog odbora Registra vrijednosnih papira Federacije BiH. Značajnu ulogu u prodaji dionica Bosnalijeka odigrao je i Hasan Čelam – predsjednik Komisije za vrijednosne papire Federacije BiH, te nekoliko drugih osoba koje su sudjelovale u trgovini dionicama Bosnalijeka. Ovakva postavka „igrača“ omogućila je „Haden“-u kupovinu 29,94% vlasničkog udjela u Bosnalijeku, koji je plaćen oko 32 miliona KM. Sve navedeno neminovno ukazuje na organizirano kriminalno djelovanje u pogledu prodaje dionica Bosnalijeka.

Izvor: www.cin.ba

Kako je „Haden“ kupovao dionice Bosnalijeka

„Haden“, kao posrednik u kupovini dionica Bosnalijeka za račun „Imperia Pharme“ (te drugih ruskih ulagača), kako je ranije navedeno, uspio je izdejtstvovati prvo kupovinu dionica IFC-a, a potom i brojnih malih vlasnika kapitala Bosnalijeka, koristeći se pri tome metodom tzv. „parkiranja cijena“ – što podrazumijeva prethodno dogovaranje trgovanja za određeno vrijeme i po unaprijed dogovorenoj cijeni – što predstavlja berzanske manipulacije koje su zabranjene kako Zakonom o tržištu vrijednosnih papira Federacije BiH, tako i pravilima Sarajevske berze.³⁰

Intenzivno trgovanje dionicama Bosnalijeka na Sarajevskoj berzi trajalo je u periodu od septembra 2012., do sredine maja 2013. godine, u kojem periodu je „Haden“ postao vlasnik 29,94%, čime je ujedno postao i najveći pojedinačni vlasnik dionica Bosnalijeka. Iako je zapravo bio samo posrednik u kupovini dionica za rusku farmaceutsku kompaniju „Imperia Pharma“, „Haden“ se formalno vodi kao vlasnik dionica Bosnalijeka. A ovome je umnogome doprinijela brokerska kuća „Eurohaus“ iz Sarajeva, koju je „Haden“ angažirao za kupovinu dionica Bosnalijeka. Kako? Tako što je tadašnji direktor „Eurohauusa“ Zijad Blekić u to vrijeme ujedno bio i predsjednik Nadzornog odbora Sarajevske berze, dok je Edin Dizdar, tadašnji uposlenik navedene brokerske kuće, ujedno obnašao i funkciju člana Nadzornog odbora Registra vrijednosnih papira FBiH – institucije koja čuva podatke o vlasnicima dionica, da bi kasnije

³⁰ Dostupno na: <https://www.komvp.gov.ba>

postao zastupnik „Hadena“, a potom i član Nadzornog odbora Bosnalijeka.³¹ Na temelju ovakvih relacija, može se vrlo lako zaključiti tko je za koga radio i kako.

Kako je već ranije objašnjeno, „Haden“, offshore kompanija, za kupovinu dionica Bosnalijeka koje su bile u vlasništvu „Herbos Fonda“ iz Mostara, Balkan Investment Opportunity Fonda (BIOF) sa Kajmanskih ostrva,³² te vlasnika skrivenih iza skrbničkih računa UniCredit banke u Mostaru – a koji su nešto prije pokupovali dionice od malih dioničara i pojedinih investicijskih fondova iz BiH, dio novca za trgovanje na berzi (34 miliona KM) osigurala je putem „Erkafarma“ – ruskog lanca apoteka kupljenih od strane „Imperia Pharme“, u čijoj kupovini je posrednik bio „Haden“, dok je dodatnih 7,8 miliona KM osigurano iz kreditnih sredstava koje je tom istom „Hadenu“ odobrila sarajevska podružnica ruske Sberbanke, kršeći pri tome sva pravila bankarskog poslovanja i propuštajući sumnjive transakcije prijaviti Odjelu za suzbijanje pranja novca i SIPA-i.³³

Izvor: www.cin.ba

³¹ „Rusi nepropisno parkirani u Bosnalijeku“, CIN, 1.7.2016. Dostupno na: <https://www.cin.ba/rusi-nepropisno-parkirani-u-bosnalijeku/>

³² Oba ova fonda kontrolirao je Aleksandar Hrkač iz Osijeka (R Hrvatska), višestruko kažnjavani berzanski trgovac zbog nezakonitog sticanja dionica kako u Hrvatskoj, tako i u BiH. On je ujedno bio i vlasnik jednog od skrbničkih računa UniCredit banke u Mostaru.

³³ „U obrazloženju odluke o dodjeli kredita Kreditni odbor Sberbanke je naveo da je „Haden“ unaprijed dogovorio kupovinu dionica „Bosnalijeka“ 15. januara 2013. godine.“ Ibid. Sama ova činjenica ukazuje na lanac kriminalnih aktivnosti prilikom preuzimanja vlasničke većine nad Bosnalijekom.

Šta (ni)je radila Vlada Federacije BiH kao dotadašnji najveći pojedinačni dioničar Bosnalijeka?

U Programu rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa planom privatizacije za 2014. godinu navedeno je da će se tokom 2014. godine rješavati pitanja imovine preduzeća „Bosnalijek“ Sarajevo. Ujedno je navedeno da je potrebno donijeti odluku o načinu, odnosno metodu privatizacije 19,25% vlasničkog udjela Vlade FBiH.³⁴

Vlada Federacije BiH – na čelu sa Fadilom Novalićem, na 152. sjednici, održanoj 19.02.2015. godine, razmatrala je Program rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa Planom privatizacije za 2015. godinu i donijela Odluku o davanju saglasnosti na isti. Na 11. sjednici, održanoj 18.06.2015. godine, Vlada Federacije BiH je donijela zaključak kojim se zadužuje Agencija za privatizaciju u Federaciji BiH da odmah pripremi Plan privatizacije, sa prijedlozima modela i načina privatizacije za osam privrednih društava iz treće kategorije,³⁵ među koje spada i Bosnalijek d.d. Sarajevo. Tom prilikom, iz Vlade FBiH saopćeno je da je „...iz plana vidljivo da se radi o preduzećima koja se nekoliko godina ponavljaju u planu APF-a, s lošom finansijskom slikom, tržišnom neizvjesnošću i, uglavnom, bez značajnijih promjena u izboru metoda i načina prodaje“.³⁶ U skladu sa navedenim zaključkom, Agencija je izradila Dopunu programa rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa planom privatizacije za 2015. godinu, koju je Upravni odbor Agencije usvojio na 13. sjednici, održanoj 29.06.2015. godine.

Prilikom izrade Programa rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa planom privatizacije za 2016. godinu, Agencija se rukovodila Reformskom agendom za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.-2018. godinu,³⁷ Akcionim planom Bosne i Hercegovine za realizaciju Reformske agende,³⁸ te gore pomenutim zaključkom Vlade FBiH.³⁹ S tim u vezi, u Programu rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa planom privatizacije za 2016.

³⁴ Program rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa planom privatizacije za 2014. godinu, Agencija za privatizaciju FBiH. Dostupno na: <http://www.apf.com.ba/doc/Plan2014.pdf>

³⁵ Vlada Federacije BiH je na 11. sjednici održanoj 18.06.2015. godine donijela Zaključak kojim je usvojila Informaciju o primjeni Uredbe o vršenju ovlaštenja u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine i prema kojoj je podijelila privredna društva u tri kategorije: strateška privredna društva, društva sa poteškoćama u poslovanju i privredna društva sa učešćem državnog kapitala za privatizaciju.

³⁶ Preuzeto sa: <http://www.ekapija.com/website/bih/page/1076019>

³⁷ „Javna preduzeća će biti podijeljena na ona koja su održiva (s manjim ili većim potrebama za prestrukturiranjem) i ona koja to nisu, uz predviđenu objavu popisa takvih preduzeća. Ovi popisi će se formirati osnovu za sveobuhvatne programe prestrukturiranja i program privatizacije/likvidacije u srednjoročnom periodu. Vlade entiteta, kantona i Brčko Distrikta će tražiti finansijsku i tehničku pomoć Svjetske banke kako bi pripremili i realizovali program restrukturiranja javnih preduzeća. Posebna pažnja će se posvetiti restrukturiranju željeznica (u oba entiteta), te rudnika (u Federaciji BiH), koji podrazumijeva novu organizaciju i broj zaposlenih. Predviđa se izrada preliminarnih planova u cilju pripreme BH Telekoma za djelimičnu privatizaciju u FBiH“. Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.-2018. godina, str. 4. Dostupno na:

<http://www.fbihvlada.gov.ba/pdf/Reformska%20agenda.pdf>

³⁸ Tačka 15. „Privatizacija privrednih društava sa manjinskim udjelom Vlade FBiH“. Kao cilj ovakvog djelovanja, navodi se smanjenje tekućeg deficita PIO/MIO. Akcioni plan Federacije BiH za realizaciju Reformske agende za period 2015.-2018. godina, dostupno na:

http://www.fbihvlada.gov.ba/pdf/Akcioni_plan.pdf

³⁹ Program rada Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH sa planom privatizacije za 2016. godinu, Agencija za privatizaciju FBiH. Dostupno na:

<http://www.apf.com.ba/doc/PLAN%20DOC%202016%20.pdf>

godinu predviđeno je stavljanje van snage Odluke Vlade Federacije BiH o odobravanju metoda odnosno načina privatizacije državnog kapitala emitenta Bosnalijek d.d. Sarajevo iz 2010. godine, jer je članom VI navedene odluke bilo predviđeno potpisivanje ugovora o razvoju djelatnosti preduzeća, što nije u skladu sa pravilima prodaje dionica putem berze. Ujedno je bila predviđena izrada analize moguće dinamike prodaje i veličine paketa dionica, s ciljem postizanja maksimalnih finansijskih efekata, te, na temelju toga, upućivanje Vladi FBiH Prijedloga odluke o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala preduzeća Bosnalijek putem berze.

U martu 2016. godine, Vlada FBiH donosi Odluku o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala u privrednom društvu „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo, kojom utvrđuje da će se državni kapital prodavati putem berze, da će postupak provesti Agencija za privatizaciju u FBiH u skladu sa Pravilnikom o postupku prodaje državnog kapitala na berzi – Prečišćeni tekst, te da se „početna cijena utvrđuje na temelju 10-to dnevnog, količinski ponderisanog prosjeka dionica emitenta, obračunatog na SASE, i ista ne može biti niža od 15,50 KM.“⁴⁰ Za realizaciju Odluke zadužuje se Agencija za privatizaciju u FBiH, do okončanja prodaje.

Vanredna aukcija za prodaju paketa dionica Bosnalijeka koje se nalaze u vlasništvu Vlade FBiH zakazuje se za 28. juli 2016. godine, uz prodajnu cijenu dionica u iznosu od 15,50 KM po dionici. Metoda prodaje za ovu aukciju bila je metoda 1 – što znači prodaju dionica prema principu „sve ili ništa“, pri čemu su bili dozvoljeni samo kupovni nalozi na kompletnu količinu dionica.⁴¹ Ovo bi značilo da bi Vlada FBiH prodajom svog vlasničkog udjela u Bosnalijeku ostvarila prihod od 23.369.722 KM. Međutim, kao i prethodne, i ova aukcija prolazi bezuspješno, jer nije bilo zainteresiranih kupaca. Iz Agencije za privatizaciju FBiH tada tvrde da je riječ o „tehničkom problemu“, da postoje zainteresirani kupci, te da ne namjeravaju spuštati ponuđenu cijenu.⁴²

Vlada FBiH, potom, na 70. sjednici održanoj 22. septembra 2016. godine, donosi izmjenu Odluke o načinu, odnosno metodu privatizacije državnog kapitala u privrednom društvu „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo, na način da određuje da će „postupak prodaje provesti Agencija za privatizaciju u FBiH, u skladu s Pravilnikom o postupku prodaje državnog kapitala na berzi, a da početna prodajna cijena ne može biti niža od 14,73 konvertibilne marke.“ Ovakav potez Vlada FBiH pravda time što je aukcija od 28.jula 2016. godine bila neuspješna, jer nije bilo

⁴⁰ „Službene novine FBiH“ broj 20/16

“Nakon analiza smo došli do podataka da su cijene dionice dosta umanjene. Na temelju svih podataka kojima raspolažemo, rukovodeći se dubinskom i širinskom analizom, kompanija bilježi konstantan rast prihoda od prodaje. Dobit je lani iznosila 11,2 milijuna KM, što predstavlja rast od 10,4 posto na godišnjem nivou. Mi smo procijenili, a na temelju svih naših analiza, uz pomoć revizorskih kuća i banaka, da je fer cijena 17,20 KM po dionici, plus minus od 10 posto. Vladi smo predložili da cijena po dionici bude minimalno 15,50 KM na ukupan paket...Izabrali smo najtransparentniji način prodaje, tko da više od te cijene ima pravo ponude, ali ispod 15,50 KM po dionici neće ići i u odluci Vlade je samo prodaja ukupnog paketa dionica. S obzirom na pravila SASE i pravila Agencije za privatizaciju, očekujem da će u idućih 20 do 30 dana ovaj paket biti ponuđen kupcima, o čemu će i javnost znati”, izjavio je Dragan Vrbić, direktor Agencije za privatizaciju u FBiH. Preuzeto dana 5.10.2016. godine sa: <http://hr.biznis-plus.com/node/9369/Bosnalijek-za-oko-osam-eura-po-dionici>

⁴¹ <http://www.sase.ba/v1/Tr%C5%BEi%C5%A1te/Emitenti/Vanredne-aukcije>

⁴² *“Vlada FBiH i dalje ima 19,25 posto udjela u Bosnalijeku i nadamo se da će se naći kupac. Danas ga nije bilo koji će kupiti paket koji nudi Vlada po cijeni od 15,5 KM. Imam saznanja da je to ipak nešto bilo zbog 'tehničke prirode', bilo je u izuzetno kratkom vremenu. Nadam se da ćemo uskoro ponovo oglašiti prodaju prije godišnjih odmora i da ćemo pronaći kupca. Ne bi išli u prodaju da nemamo informaciju o zainteresiranim kupcima”,* kazao je Drago Vrbić, zamjenik direktora Agencije za privatizaciju FBiH. Preuzeto sa: <http://ba.n1info.com/a107116/Biznis/Propala-prodaja-dionica-Bosnalijeka.html>

kupovnih naloga.⁴³ Naredna vanredna aukcija za prodaju vlasničkog udjela Vlade FBiH na Sarajevskoj berzi zakazana je za 6. oktobar 2016. godine, a cijena ponuđenih dionica iznosi 14,73 KM po dionici. Metod prodaje za ovu aukciju je ponovno Metod 1 – dakle po principu „sve ili ništa“.⁴⁴

Indolentnost pravosudnih institucija – koga štiti bosanskohercegovačko pravosuđe?

Iako su 2012. i 2013. godinu obilježili brojni propusti i kriminalne radnje kada je u pitanju trgovina dionicama Bosnalijeka, a koje naprosto nisu mogle ostati izvan saznanja izvršne vlasti – Vlade FBiH kao prvobitno većinskog pojedinačnog vlasnika dionica Bosnalijeka, ali i organa gonjenja, Tužiteljstvo BiH tek krajem 2014. godine pokreće istragu o preuzimanju Bosnalijeka i to na temelju informacija bivših rukovoditelja ove kompanije, te federalnog ministra energetike, rudarstva i industrije – Erdala Trhulja. I pored evidentnih dokaza o dogovorenoj prodaji dionica, nezakonitom fiksiranju cijena dionica,⁴⁵ preprodaji dionica uz minimalnu zaradu, pa čak i na vlastitu štetu (a o čemu postoji i video zapis predstavnika „Hadena“),⁴⁶ neosnovanom odobravanju kredita milionskog iznosa,⁴⁷ istragu je karakterizirao čitav niz, u

⁴³ Preuzeto dana 5.10.2016. godine sa:

http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=581&col=sjed_saopcenje

⁴⁴ Preuzeto dana 5.10.2016. godine sa:

<http://www.sase.ba/v1/SASE/O-SASE/SASE-Novosti/newsid/9430/type/0>

⁴⁵ Jedna od dogovorenih prodaja dionica „Haden“-u bila je i ona od 15. januara 2013. godine, kojom prilikom se tokom intenzivnog trgovanja dionicama Bosnalijeka (a koje je trajalo 151 dan) cijena dionica nije značajno mijenjala, iako je općepoznato pravilo na berzi da, što je potražnja veća, to i vrijednost dionica raste. U ovom konkretnom slučaju trgovanja, cijena dionica Bosnalijeka u visini od 14 KM po dionici ponavljala se 59 dana, od čega 37 dana uzastopno, što predstavlja eklatantno kršenje principa slobodne ponude i potražnje. Usprkos tome, direktor Sarajevske berze Tarik Kurbegović nije naložio kontrolu trgovanja dionicama Bosnalijeka, već je, naprotiv, izjavio da tadašnja dešavanja na berzi nisu ukazivala na manipulaciju cijena dionica, niti na druge neregularnosti. Preuzeto dana 5.10.2016. godine sa: <https://www.cin.ba/rusi-nepropisno-parkirani-u-bosnalijeku/>

⁴⁶ U istraživanju CIN-a „Rusi nepropisno parkirani u Bosnalijeku“, navodi se da je „...IFC posjedovao 8,37 posto kapitala „Bosnalijeka“. Trgovanje njenim dionicama trajalo je deset dana, uz prosječnu cijenu od 12,75 KM po dionici. Kupci su ovaj udio platili 8,36 miliona KM..Lista transakcija pokazuje da je trgovanje bilo koordinirano. Naime, više od trećine dionica kupljeno je 17. septembra 2012, a prijenos vlasništva sa prodavca na kupca obavljen je tri dana kasnije. Istog dana svi prekupci su prodali dionice „Haden“ po 13 KM po dionici...Analiza prometa na berzi također pokazuje i da su preprodavci trgovali sa minimalnom zaradom, često i na vlastitu štetu. Naime, razlika između kupovne cijene dionica IFC-a i one po kojoj su dionice kasnije prodane „Haden“ iznosila je 0,25 KM po dionici ili 1,96 posto dobiti. Međutim, dobit se gubila u provizijama koje su morali plaćati prekupci. Naime, kupac dionica je dužan platiti Sarajevskoj berzi i Registru vrijednosnih papira 0,195 posto provizije od ukupne vrijednosti transakcije. Brokerske provizije iznose od 0,5 do 1,5 posto.“ Ibid.

⁴⁷Sarajevska ekspozitura Sberbanke „Haden“-u je omogućila da u platni promet BiH unese oko 9,5 miliona KM sumnjivog porijekla. Menadžment ove banke skrivao je podatke o predmetnoj transakciji, ne samo od svog Odjela za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma, već i od Finansijsko-obavještajnog odjela Agencije za istrage i zaštitu BiH (SIPA), a što je prema zakonima iz bankarskog sektora, bila dužna učiniti. Tako je 9,5 miliona KM sumnjivog porijekla prešlo put od Rusije preko Luksemburga i našlo svoju krajnju destinaciju u platnom prometu Bosne i Hercegovine. Nedugo nakon toga, ova banka isplatila je „Haden“-u kredit u iznosu od 7,8 miliona KM za nadoknadu troškova trgovanja dionicama Bosnalijeka, pri čemu je i tada „propustila“ provesti niz sigurnosnih provjera vezano za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorističkih aktivnosti. Agencija za bankarstvo FBiH je sredinom oktobra 2013. Godine, nakon kontrole poslovanja Sberbanke Sarajevo, ispitala okolnosti „Haden“-ove transakcije i utvrdila da se radi o klijentu visokog rizika iz Luksemburga, te da je ova

najmanju ruku, čudnih odluka, koje su rezultirale ne optužnicom, već šutnjom Tužiteljstva BiH i Suda BiH i omogućavanjem stavljanja ilegalno stečenih finansijskih sredstava (novca) u legalne tokove tržišta u BiH. Tako je krivična prijava koja je podnesena Tužiteljstvu BiH 2014. godine 55 dana čekala raspoređivanje i dostavljanje u rad nekom od tužitelja Tužiteljstva BiH. Na poslijetku, raspoređena je tužitelju Olegu Čavki (na kojeg je i bila naslovljena), uz napomenu „*radi na ovome, ali bez ikakvih hapšenja*“. U martu 2014. godine, Adna Dobožlić, bivša glavna asistentica glavnog tužitelja Gorana Salihovića, postaje šef kabineta novoimenovanog direktora Bosnalijeka – Nedima Uzunovića (koji je ujedno i predstavnik „Haden“-a). Mjesec dana kasnije, glavni tužitelj BiH dolazi u posjetu Bosnalijeku i biva gost na ručku koji je bio organiziran u restoranu kompanije. Predmetnom ručku prisustvuju Adna Dobožlić, Nedim Uzunović i Admir Kešo (izvršni direktor Bosnalijeka, kasnije jedan od glavnih osumnjičenih). Nekoliko mjeseci kasnije, u decembru 2014. godine, predmet „Bosnalijek“ biva oduzet od tužitelja Čavke i preraspodijeljen tužiteljici Enisi Adrović, koja kreće od početka, zanemarujući ono što je do tada uradio tužitelj Čavka. Nakon otvaranja zvanične istrage krajem 2014. godine, Nedim Uzunović postaje glavni osumnjičeni u ovom predmetu. Istraga se provodi prilično traljavo, značajno se usporava. Sredinom 2015. godine (tačnije u maju) Tužiteljstvo BiH podnijelo je prijedlog za zamrzavanje imovine „Hadena“ i „Imperia Pharme“, kao i ključnih ljudi koji su učestvovali u „otimanju“ Bosnalijeka – direktora Nedima Uzunovića, predsjednika Nadzornog odbora Konstantina Zevlova, te člana Odbora Edina Dizdara, kao i za zabranu obavljanja funkcija ovih osoba, ali taj prijedlog nikada nije ni prosljeđen Sudu BiH na postupanje, što dovodi skoro do zaustavljanja istrage. Od tada do danas, Tužiteljstvo BiH nije preduzelo niti jednu ozbiljniju radnju u ovom predmetu.

U februaru 2016. godine, Transparency International BiH (TI BiH) obratio se Tužiteljstvu BiH, u skladu sa članovima 4. i 11. Zakona o slobodi pristupa informacijama, sa zahtjevom za dostavljanje informacija vezano za eventualno podizanje optužnice protiv Konstantina Zevlova, Nedima Uzunovića, Admira Keše, Zijada Blekića, Edina Dizdara, Hasana Čelama, Aleksandra Hrkača, Pascala Hennuy-a, te Toma i Roisin Donovan, kao ključnih aktera nezakonite trgovine dionicama kompanije Bosnalijek. Kako Tužiteljstvo BiH u zakonom propisanom roku nije postupilo po zahtjevu TI BiH, TI BiH uputio je urgenciju, koja je rezultirala odbijanjem zahtjeva – pravdajući takvu odluku članom 6. stav 1. tačka c) i d).⁴⁸ TI BiH je potom izjavio žalbu glavnom tužitelju Tužiteljstva BiH, ali i ta žalba odbijena je kao neosnovana, a u obrazloženju je navedeno da je „*postupajući po odredbama člana 9. Zakona,*

banka propustila svrstati „Haden“ u red visokorizičnih klijenata, te provesti dubinsku kontrolu vlasnika i porijekla novca. „Agencija je, također, utvrdila da je Banka dopuštala „Haden“ transakcije velikih iznosa, iako nije prethodno utvrdila ko su stvarni vlasnici te firme. Banka nije pojačala mjere kontrole, premda se radilo o firmi koja nema pečat i sjedište u BiH. Nadalje, „Haden“ od osnivanja 1996. godine nije obavljao registrovanu djelatnost, a u godinama pred otvaranje računa u BiH poslovao je sa gubitkom koji je bio veći od kapitala ove firme. Unatoč svemu, Banka je dopuštala da novčana sredstva samo prelaze preko „Hadenovog“ računa bez navedene svrhe što je, također, u suprotnosti sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.“

Sankcija koja je uslijedila za banku (u vidu prekršajnog naloga i novčane kazne) zanemarljiva je u odnosu na štetu koja je napravljena – „prljavi“ novac našao je svoje novo, legalno gnijezdo – ruska „Imperia Pharma“ posredstvom „Haden“-a preuzela je većinski dio vlasničkog kapitala Bosnalijeka.

⁴⁸ Član 6. stav 1. tačka c) i d) glasi:

„1. Nadležni javni organ može utvrditi izuzetak, u slučajevima kada se otkrivanjem informacije osnovano može očekivati izazivanje značajne štete po legitimne ciljeve sljedećih kategorija u Bosni i Hercegovini:

...

c) sprečavanje kriminala i svako otkrivanje kriminala; i

d) zaštita procesa donošenja odluke od strane javnog organa u davanju mišljenja, savjeta ili preporuka od strane javnog organa, zaposlene osobe u javnom organu, ili svake osobe koja vrši aktivnosti za ili u ime javnog organa, a ne obuhvata činjenične, statističke, naučne ili tehničke informacije.“

Tužilaštvo obavilo ispitivanje javnog interesa u smislu navedenog člana u ovom predmetu i u vezi sa funkcijom Tužilaštva i uzelo u obzir sve činjenice i okolnosti, na osnovu čega je ocijenilo da tražena informacija spada u kategoriju izuzetaka i da objavljivanje traženih informacija nije u javnom interesu, te da bi se njenim objavljivanjem postigla veća šteta nego društvena korist⁴⁹. Ovakav odgovor ishodio je tužbom TI BiH protiv Tužiteljstva BiH, a postupak pred Sudom BiH je u toku.

⁴⁹ TI BiH, Tužba Udruženja za borbu protiv korupcije Transparency International u Bosni i Hercegovini protiv Tužilaštva BiH od 3.6.2016. godine.

Zaključna razmatranja

Iz prethodnih istraživanja, jasno je da je Bosnalijek Sarajevo, koji je osnovan 1951. godine, kao preduzeće u društvenom vlasništvu, za svo vrijeme svoga postojanja, sve do 1991. godine, bilo veliko i respektabilno preduzeće i ključni nositelj razvoja u farmaceutskoj industriji ne samo u Bosni i Hercegovini nego i u jugoslovenskim okvirima.

Bosnalijek, kao takav, bio je jedina osnova domaće farmaceutske industrije i u postdejtonskoj Bosni i Hercegovini, koje je po svim parametrima ekonomske logike trebala i morala biti preduzeće od najvišeg državnog/nacionalnog interesa.

Od svoga osnivanja, Bosnalijek je, osim sredstvima investitora, ulaganjem i vlastitih sredstava, modernizirao i razvijao savremenu poslovnu strategiju, izgrađivao nove razvojne i infrastrukturne i proizvodne kapacite u skladu sa najzahtjevnijim standardima farmaceutske industrije, te je dostigao bogat proizvodni program i moderne i respektabilne razvojne kapacitete, čime je stekao leadersku poziciju na domaćem tržištu; na zahtjevnom svjetskom tržištu je stekao povjerenje farmaceutskih kompanija širom svijeta, što je rezultiralo sklapanjem raznih vidova poslovnog partnerstva u proizvodnji, marketiranju i prodaji njihovih proizvoda u preko 14 zemalja Evrope, Azije i Afrike.

Analiza tzv. transformacije i privatizacije, uključujući i najnoviju prodaju ostatka od 19,25 % državnog kapitala Bosnalijeka putem Sarajevske Berze za svega 23 miliona KM, govori nam o tragičnoj sudbini Bosnalijeka, odnosno o nastavku tragične sudbine, odnosno klasične pljačke „po zakonu“ čitave jugoslovenske i bosanskohercegovačke privrede i nositelja privrednog i ukupnog ekonomskog razvoja u državi u cjelini, koja počinje tzv. „Markovićevom privatizacijom“.⁵⁰

Ako je za Markovićev model privatizacije trebalo mijenjati Ustav SFR Jugoslavije iz 1974. godine, kako bi se stvorili osnovi različitih oblika privatnog i mješovitog vlasništva, uključujući i mogućnost transformacije vlasničke strukture društvenog preduzeća u mješovito ili potpuno privatno preduzeće, donijeti nove zakone - Zakon o preduzećima koji je bio osnova procesa privatizacije i druge,⁵¹ jednako tako je u zemljama nastalim nakon rata, trebalo stvoriti zakonski osnov za nastavak ratom prekinutog procesa tzv. tranzicije i privatizacije, sada novim modelom, prodajom državnog kapitala, da bi se nastavila tragična sudbina privreda novonastalih država, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, odnosno klasična pljačka društvene imovine, koja je svoju transformaciju u obliku državnog kapitala doživjela novim zakonima o privatizaciji, pod punom kontrolom državnih vlasti putem produženih ruku pod nazivom agencije za privatizaciju.

⁵⁰ Markovićeva privatizacija (Markovićeva reforma), je kolokvijalni naziv za privatizaciju koju je provodilo Savezno izvršno vijeće (SIV) SFR Jugoslavije na čelu sa posljednjim predsjednikom SIV-a Antom Markovićem. Prvi val privatizacije društvenih preduzeća u SFR Jugoslaviji je pokrenula Markovićeva savezna vlada 1989. godine, s korekcijom 1990. godine. Metoda privatizacije je bila dokapitalizacija, sa popustima na račun društvenog kapitala, a uz uvjerenje da će takva djelimična privatizacija dovesti do povećanja efikasnosti upravljanja u jugoslovenskim preuzećima. Detaljnije: Džihanović-Gratz, S.: *Oblici korupcije u Bosni i Hercegovini u procesu tranzicije vlasništva*, Privredna štampa, Sarajevo, 2010. god., str. 119.

⁵¹ 1988. godine, doneseni su amandmani na Ustav SFR Jugoslavije iz 1974. godine, zatim, Zakon o udruženom radu, Zakon o društvenom kapitalu 1989. godine, odnosno 1990. godine i brojni drugi propisi kojima se omogućila privatizacija čak 1.200 društvenih preduzeća, sve do uništenja SFR Jugoslavije 1991. godine, odnosno do napuštanja tog modela privatizacije početkom maja 1991. godine.

I umjesto da se u Bosni i Hercegovini, posebno, koja je iz stravičnog četverogodišnjeg rata izašla potpuno ustavno-pravno devastirana i slomljena, sa novim ustavnim uređenjem u skladu sa novom u ratu učinjenom teritorijalnom podjelom i društveno potpuno uništena, ali i u ostalim novonastalim državama na prostoru bivše SFR Jugoslavije, provede revizija privatizacije učinjene po tzv. Markovićevom modelu, s ciljem da se društvenom kapitalu vrati njegov dignitet u maksimalno mogućoj mjeri, a istovremeno da se istraže i procesuiraju odgovorni za očigledne zloupotrebe, otimačine i pljačke društvene imovine, i umjesto da se definira strategija ekonomskog i ukupnog postratnog društvenog razvoja, u Bosni i Hercegovini se po zahtjevu međunarodnih finansijskih institucija,⁵² i uz „blagoslov“ međunarodnih protektora u skladu sa Dejtonskim mirovnim sporazumom, nametanjem od strane Visokog predstavnika Okvirnog zakona o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini,⁵³ uspostavlja pravni okvir novog procesa transformacije, odnosno privatizacije državnog kapitala s visoko postavljenim ciljevima: „promjene vlasničke strukture i načina upravljanja preduzećima; stvaranja efikasne tržišne privrede; ostvarivanja socijalne stabilnosti; rješavanja zaostalih potraživanja (stara devizna štednja); obezbjeđivanja početnog kapitala za finansiranje penzijsko-invalidskog osiguranja; razvijanja tržišta kapitala, te osiguranja sredstava za finansiranje potreba određenih kategorija stanovništva kao što su borci, ratni vojni invalidi i njihove porodice i druge,“ a uspostavljena je složena, *de iure* neovisna, ali *de facto*, potpuno ovisna o vlasti, institucionalna infrastruktura za provođenje privatizacije (direkcije, entitetske i kantonalne agencije, te ista tijela u Distriktu Brčko BiH).

Interesantno je napomenuti da se formalno vlasti nisu direktno miješale u proces tzv. privatizacije, pravobranilaštva kao državni organi koji su nadležni za zaštitu imovine i imovinskih interesa države, entiteta, kantona i općina,⁵⁴ također se nisu „miješali“ u procese zaključivanja ugovora, iako im je to osnovna zakonska obaveza, ali je evidentno da su vlasti bile i jesu nadležne za imenovanja i postavljenja rukovoditelja i drugih zaposlenika u tijelima koja su bila zadužena za proces privatizacije u postdejtonskom periodu.⁵⁵

⁵² Prvenstveno Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a), Svjetske banke i drugih finansijskih institucija.

⁵³ Visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu je, u skladu sa Aneksom X Sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, vrhovni tumač Aneksa IV koji je Ustav Bosne i Hercegovine, kao i ostalih aneksa koji čine Mirovni sporazum potpisan u Parizu decembra 1995. godine. Okvirni Zakon o privatizaciji preduzeća i banaka u Bosni i Hercegovini „Službeni glasnik BiH“ broj: 14/98. I 18/00.

⁵⁴ Zakon o Federalnom pravobraniteljstvu („Službene novine FBiH“, broj 2/95, 12/98, 18/00, 61/06), član 1. i 8.

⁵⁵ Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na temelju posebnih propisa, vrši imenovanje organa upravljanja (upravne odbore, nadzorne odbore, savjete za nadzor i dr.) u privrednim društvima-javnim preduzećima, agencijama i sl., u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. Zakon se primjenjuje na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, uključujući i kantone, općine i gradove. Prema ranijoj Uredbi o vršenju ovlaštenja organa Federacije Bosne i Hercegovine u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/11 i 100/13) i Odluci o utvrđivanju liste privrednih društava u kojim ovlaštenja po osnovu učešća državnog kapitala vrše organi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 35/11, 83/11, 17/12, 80/12, 55/14, 82/14, 101/14, 107/14 i 10/15), u samostalnoj nadležnosti Vlade Federacije BiH je imenovanje Upravnog odbora Agencije za privatizaciju u Federaciji BiH, dok je Nadzorni odbor imenuovao i razrješavao Parlament Federacije BiH. Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije vršilo je ovlaštenja po osnovu učešća državnog kapitala u privrednim društvima u Bosnalijeku d.d. Sarajevo. Federalno ministarstvo finansija imenovalo je upravni odbor u deset banaka, agencija za osiguranje, agencija za nabavke, te osiguravajućih organizacija.

Rezultati privatizacije državnog kapitala u Federaciji Bosne i Hercegovine, jednako kao i u ostatku Bosne i Hercegovine, nisu zadovoljavajući i daleko su od proklamiranih ciljeva. U Federaciji Bosne i Hercegovine, umjesto privatizacije koja ima ekonomske osnove i perspektive razvoja, pridobijanja stranih investicija i svježeg kapitala, stvaranja novih vrijednosti i zapošljavanja, vlasti su krenule u rasprodaju posebno velikih i vrijednih, uspješnih i perspektivnih preduzeća sa dalekosežnim posljedicama po privredni razvoj zemlje i socijalnu sigurnost i stotine hiljada neriješenih radničkih pitanja i problema. Kao dokaz očigledne tajkunizacije procesa privatizacije, stanje privatiziranih preduzeća je dokaz da se najveći broj tzv. investitora, opredijelio za kupovinu preduzeća iz špekulativnih razloga, svjesni da ugovore o privatizaciji nitko ne prati, niti se neizvršenje ugovora od strane tzv. investitora, sankcionira.

Uz to, istovremenim otvaranjem tržišta Bosne i Hercegovine u skladu sa pravilima liberalizacije, te tržišno određivanje cijena, dotuklo je i one najuspješnije i najotpornije, te je kao rezultat takve privatizacije, ekonomsko-socijalno stanje države beznadežno i pred socijalnim kolapsom. Takozvane strukturalne reforme, redefinirane najnovijom tzv. Reformskom agendom, mrtvo su slovo na papiru i opravdanje novih zaduživanja zemlje radi pokrivanja enormne javne potrošnje i finansiranja administracije. Stanje u sudstvu i tužilaštvu u posljednjih nekoliko godina stagnira, dok u mnogim segmentima i nazaduje, odnosno, evidentni su retroaktivni procesi.

Očigledan dokaz tajkunske privatizacije, neodgovornosti države za očuvanje i zaštitu velikih, strateških privrednih preduzeća, posebno Bosnalijeka - koje je bilo jedno od najuspješnijih preduzeća uopće, a naročito u oblasti farmaceutske industrije, je tzv. privatizacija ovog privrednog subjekta.

Ostaje nejasno, i prosto nevjerovatno,

- kako je moguće da se izvan kontrole i zaštite interesa države, ali i na očigled i uz pomoć različitih odluka Vlade Federacije, državni kapital u Bosnalijeku stavi na doboš Sarajevske berze 2002. godine, te kako je bilo moguće da najveći procenat vlasništva dobiju privatni i institucionalni investitori iz BiH (ukupno 64,6%), dok su vlasnici preostalog kapitala bili iz 14 zemalja svijeta?
- kako je moguće da očigledan kriminal u Bosnalijeku, u kojem su akteri rukovoditelji te firme (direktor Arslanagić i dr.) i druga povezana lica (Uzunović i njegovo imenovanje za direktora Predstavništva u Rusiji), ostane izvan interesa Vlade Federacije BiH kao najvećeg pojedinačnog dioničara sa 19,3% učešća krajem 2011.godine,⁵⁶
- kako je moguće da se istražni organi i tužiteljstvo ne uključuju u preduprjeđenje, istragu i procesuiranje očiglednog kriminala u Bosnalijeku, dok se Federalno

⁵⁶ Pri tome, prema Uredbi o vršenju ovlaštenja u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“ broj 20/16) jasno je propisano da Vlada Federacije vrši neposredna ovlaštenja (učešće u radu i odlučivanju skupštine, izbor i nominiranje kandidata za imenovanje članova nadzornih odbora i njihovo razrješenje prije isteka mandata i davanje saglasnosti za imenovanje članova uprave i razrješenje dužnosti članova uprave prije isteka mandata privrednih društava sa većinskim učešćem državnog kapitala), te da praćenje rada, upravni nadzor, nadzor nad općim aktima monitoring i podnošenje izvještaja Vladi Federacije vezano za Bosnalijek d.d. Sarajevo vrši Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije.

pravobraniteljstvo ponaša potpuno indolentno i nezainteresirano, iako mu je to prvorazredna zakonska obaveza?

- kako je moguće da se Agencija za reviziju privatizacije u Federaciji BiH ne uključuje u cijeli proces, iako je Zakonom o reviziji privatizacije državnog kapitala u privrednim društvima i bankama⁵⁷ propisano da će se s ciljem zaštite prava građana utvrđenih Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine državne svojine u procesu privatizacije u Federaciji Bosne i Hercegovine i javnog interesa provesti revizija privatizacije državnog kapitala u privrednim društvima i bankama koja je izvršena **ili se vrši u Federaciji Bosne i Hercegovine?**
- kako je moguće da se, i pored državnih institucija zaduženih za sprječavanje pranja novca, odvijaju očigledno nezakoniti i indikativni tokovi novca za kupovinu Bosnalijeka na relaciji: Moskva-Luksemburg-Sarajevo-Luksemburg, i ruskog novca u predmetu „kupovine“ dionica Bosnalijeka od strane „Haden“-a i drugih offshore kompanija, koje su bile u vlasništvu „Herbos Fonda“ iz Mostara, Balkan Investment Opportunity Fonda sa Kajmanskih ostrva, te vlasnika skrivenih i skrbničkih računa UniCredit banke u Mostaru, i sl.?

Šta je trebalo učiniti?

Bosnalijek je uspješno, perspektivno i državno preduzeće od javnog interesa Bosne i Hercegovine, koje čini kičmu farmaceutske industrije zemlje. Zadržavanje većinskog vlasništva u Bosnalijeku je imperativ Vlade Federacije Bosne i Hercegovine.

U vezi sa prodajom preostalog državnog kapitala od 19,25% putem Sarajevske berze istu treba **hitno istražiti**, a do tada, nužno je bez odlaganja donijeti privremenu mjeru obustavljanja svih transakcija prodaje, s ciljem zaštite državnog kapitala.

S obzirom da već postoje sumnje u zakonitost predmetne prodaje putem Sarajevske berze, Vlada Federacije BiH je dužna odmah poduzeti sve zakonom propisane mjere zaštite državnog kapitala u Bosnalijeku

Koji su propisi prekršeni i od strane koga?

U čitavom ovom procesu:

1. **Vlada FBiH**, kao vlasnik (i to većinski pojedinačni vlasnik) kapitala Bosnalijeka, te Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, nisu poštivali odredbe Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima u Federaciji BiH, te odredbe kako ranije, tako i nove Uredbe o vršenju ovlaštenja organa Federacije Bosne i Hercegovine u privrednim društvima sa učešćem državnog kapitala. niti su poštivali odredbe Zakona o Federalnom pravobraniteljstvu o obavezi dostavljanja podataka i obavještenja o ugrožavanju, narušavanju ili osporavanju prava i stvari u vlasništvu Federacije, radi preduzimanja pravnih radnji i sredstava za koje je Federalno pravobranilaštvo ovlašćeno,

⁵⁷ „Službene novine FBiH“ broj 55/12

2. **Komisija za vrijednosne papire**, kao tijelo zaduženo i odgovorno za provedbu Zakona o tržištu vrijednosnih papira FBiH, u slučaju Bosnalijeka napravila je brojne propuste (tako npr. povreda člana 149.)
3. **Federalno pravobraniteljstvo** nije vršilo svoju temeljnu, Zakonom o Federalnom pravobraniteljstvu, propisanu funkciju - pravne zaštite imovine i imovinskih interesa Federacije Bosne i Hercegovine,
4. **SBERBANK Sarajevo**, koja je kao obveznik provođenja mjera za otkrivanje i sprječavanje pranja novca i finansiranje terorističkih aktivnosti prema Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti bila dužna izraditi procjenu rizika transakcija i identifikaciju i praćenje klijenata koji su vršili u konkretnom slučaju transakcije velikih suma novca sumnjivog porijekla, te o istom obavijestiti Finansijsko-obavještajni odjel Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA),
5. **Tužiteljstvo BiH**, koje je, protivno odredbama Zakona o krivičnom postupku BiH, odugovlačilo sa provođenjem istrage u slučaju trgovanja dionicama i privatizacijom Bosnalijeka.

Kako i šta dalje?

Vlada Federacije BiH odmah treba zahtijevati od Tužiteljstva Bosne i Hercegovine okončanje već pokrenutih istraga i otvaranje istrage u vezi sa transformacijom i privatizacijom Bosnalijeka do 2012. godine, te privatizacijom Bosnalijeka od 2012. godine.

Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine dužno je, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, javnosti pružiti potpune informacije o postupanju tog Tužiteljstva u predmetima pokrenutih istraga u vezi sa preuzimanjem Bosnalijeka, te razlozima šutnje, odnosno nepostupanja u navedenim predmetima.

Tužiteljstvo BiH je dužno (ponovno) razmotriti zahtjev Transparency International BiH u vezi sa zahtjevom za dostavljanje informacija vezano za eventualno podizanje optužnice protiv određenih osoba kao ključnih aktera nezakonite trgovine dionicama Bosnalijeka, jer je očigledno da Tužiteljstvo nije postupilo suglasno zakonu i jer u konkretnom slučaju ne postoje zakonski razlozi izuzeća od davanja zahtijevanih informacija.

Agencija za reviziju privatizacije u FBiH dužna je poduzeti Zakonom propisane radnje vezano za preispitivanje izvršene privatizacije, odnosno prodaju državnog kapitala Bosnalijeka.

Proces i postupanje svih državnih organa involviranih u slučaj transformacije i privatizacije Bosnalijeka mora biti od javnog interesa i s tim u vezi, treba biti potpuno transparentan i otvoren za najširu javnost.